

LBDIS

We know

CARTEA ROMÂNESCĂ DE PROZĂ

Rețeaua Subterană

SAVU
POPA

...Literale se ștergeau	5
Ieșea un fum din ce în ce mai negru	49
Scriptopolul	71
Solomonarul	95
Rețeaua Subterană	123
Alesul	179
Marea Epurare	195
Restaurantul zburător	225
Terravid	267

1. Când mintea e otravă pentru creier...

Dimineața începutului de martie, senină, puțin răcoroasă, nu anticipa prin nimic deosebit dereglările care aveau să schimbe, definitiv, cursul întregii omeniri.

Sergiu Balteș se pregătea să meargă la bibliotecă.

Se trezise după un somn greu. Simțise, în timp ce dormea, că valuri de mâl, pietricele, așchii și apă neagră se prăvăleau încontinuu, învăluindu-i corpul într-un lițoliu înăbușitor.

După ce se dădu jos din pat, rămase o clipă nemișcat, amintindu-și visul. Și întreaga desfășurare ireală a acestuia i se revărsa prin toate cotloanele memoriei, ca un alt val al viiturii. Se visase în copilărie, când bunicul său îi meșterise un zmeu din cârpe. Ieșise imediat cu el afară, îl înălțase pe un cer plin de nori lemnoși și, cum vântul i-l tot mișca în toate direcțiile, îi scăpase frânghiile. Iar zmeul ajunsese tot mai sus, pierzându-se-n miezul viforos al norilor. Cum putea să-i spună bunicului ce făcuse, când acesta stătuse toată ziua pe scăunelul său, în cumnă, și lucrase ore-ntregi la zmeu?

Când ajunsese în pragul casei și zărise, prin întunecimea fremătătoare, spinarea bunicului, ce aducea cu cea a unui lup, se trezi. Era miezul nopții, capul îi vâjâia și îi era tare sete. Îi revenise în fața ochilor un episod asemănător, tot cu un zmeu luat de vânt și tot din copilăria sa. Doar că zmeul cel real nu fusese înghițit de cer, ci fusese dus de vânt undeva departe, cu o viteză năucitoare. Degeaba alergase-n direcția lui, sperând să-l prindă cumva! Zmeul dispăruse imediat din câmpul său vizual, iar furtuna se anunțase

prin câteva bubuituri care crăpaseră zidul norilor și ploaia se pornise imediat, destul de aprigă.

Când simți că ești la capătul puterilor și mintea e otravă pentru creier... Acum, că era treaz de-a binelea, nu-și explica aceste cuvinte. Nu înțelegea cum de-i veniseră, până când, în timp ce își bea cafeaua și se pregătea să meargă la bibliotecă, își aminti despre un al doilea vis pe care-l avusese imediat după ce adormise la loc. Dar nu vizualiza nimic referitor la întâmplările acestuia din urmă. Îi rămăsese stăruitoare în minte doar fraza respectivă, care-i dădea un gust din ce în ce mai amar.

Spălă cana de cafea, deschise geamul din camera lui, verifică să aibă în geanta de umăr luată din cuier câteva foi albe, agenda, un pix, cele trei cărți pe care avea să le returneze bibliotecii după atâta timp și o umbrelă.

Când ajunsese jos, privi în cutia poștală, care era goală. Verifică apoi dacă îi apare numele pe lista celor care au întârziat cu plata la întreținere. Nu era trecut încă. Deschise ușa blocului și se opri brusc. În fața ușii, zăcând într-o baltă minusculă, maronie, un șobolan mort. Prima reacție fu să intre-napoi. Însă nu făcu nimic, nicio mișcare, căci își simțea capul greu, iar o bubuitură, o ușă trântită cu toată forța parcă îi explodă în interiorul creierului, făcându-i-l țândări.

Aerul era rece. Se simțea miros de fum amestecat cu cel al gunoiului. Undeva-n depărtare, traficul se auzea strident. Izbucni, din senin, o alarmă urmată de niște țipete. Își simți dintr-odată mâinile înghețate. Șobolanul era tot acolo și poate că avea să rămână mult și bine, dacă nu avea să fie luat de vreo pisică sau de către cei care poate urmau să treacă azi prin spatele blocului, să măture strada, deși, puțin probabil, căci nu fuseseră văzuți pe acolo, cel puțin de când locuia el în cartier.

Șobolanului îi lipsea capul. Acum observă, pentru prima dată, acest detaliu. Te miri, o fi fost săracul implicat într-o luptă cu vreun motan halterofil, își spuse el, parcă încurajându-se, căci,

deși nu înțelegea de ce, dincolo de repulsia provocată, resimțea și o ușoară, dar persistentă teamă. Își reaminti că pe durata visului, întregul său corp îi fusese învăluit în valuri murdare, amestecate cu noroi, pietricele, mizerii, așchii. Îi revenise aceeași senzație, numai că pe viu de data aceasta.

Ceva îl făcu să se simtă, brusc, vinovat. Dintr-un salt fu jos. Nu voia să calce pe nicio treaptă, toate i se păreau murdare. Spera doar că la întoarcere n-avea să mai vadă acolo acel cadavru. Se îndreptă cu pași repezi spre stația de autobuz, nici nu își amintea dacă își luase abonamentul cu el. Dar nu mai avea nicio importanță acum. Voia doar să scape de acea alee, de acea intrare în bloc, să fie cât mai departe de zonă.

Se amestecă printre cei care așteptau în stație. Autobuzul sosi. Înaintă cu greu până la mijlocul lui și-și verifică portofelul, să se asigure că are abonamentul. Simțea, ca de fiecare dată când era prins în înghesuiala fetidă a mijloacelor de transport, același val amar al dezgustului. Realiză imediat că miroase a ceva putred înăuntru și, pentru o secundă, avu o halucinație. Văzu că toți cei din preajma lui stăteau cu tălpile înfipite în burta îmblănită și murdară a unui șobolan uriaș, rămas fără suflare. Își scutură capul, se șterse la ochi. Autobuzul porni și Sergiu începu, cu o groază tot mai pronunțată, să privească pe geam. Pe străzile pe care treceau, în fața porților, a ușilor de case sau de blocuri, puteau fi zăriți șobolani morți, nu toți decapitați, însă, în toate cazurile, aflați în poziții oribil de descris în cuvinte.

Radioul care mergea în surdină își mări brusc sonorul. O explicație rațională, care avea să înlătore vreo posibilă stare de panică, nu întârzie să apară. Astfel că, iată, Sergiu află că aveau de-a face cu o situație-bombă care explodase, căci, în urma mai multor zile de neînțelegeri financiare între primărie și firma care asigura salubritatea întregului oraș, aceasta din urmă refuzase, pentru început

și ca avertisment, să mai ridice gunoaiile de pe anumite străzi, până în cazul în care, dacă la fel aveau să rămână lucrurile, urma să intre în grevă generală. O răsufare de ușurare limpezi aerul îmbâcsit din jur. Și, totuși, atât de mulți să apară așa, dintr-odată!? Nu e semn bun, gândi Sergiu.

În scurt timp, ajunse la biblioteca unde avea să înceapă strania aventură.

2. ...văzuse cum literele se ștergeau...

La acea oră, etajele bibliotecii erau pustii. Pe ferestre pătrundeau săgeți lichide dintr-o lumină blândă, care făcea ca totul în jur să tresalte revigorat. Particulele de praf își începuseră nelipsitul balet aerian.

Lui Sergiu nu-i păru rău că nu luase liftul. Când ajunse la etajul cinci, unde se afla secția de carte pentru adulți, se opri o clipă în micul hol. Își dădu jos geanta de pe umăr, scoase plasa în care avea cărțile pe care urma să le returneze și se strâmbă când îi reveni în minte, sub forma unui șuvoi de greață, imaginea șobolanului decapitat, mulțimea înghesuită și mirosul fetid din autobuz. Apoi își aminti de zmeul înghițit de adâncurile hulpave ale unui cer înlemnit. Își reveni, bătu la ușă și pătrunse în sala bibliotecii. La mesele din fața sa, cele două bibliotecare povesteau în timp ce răsfoiau un catalog. În dreapta se aflau mesele cu noile calculatoare, iar în spatele lor, la geam, mesele la care, la acea oră, nu se găseau prea mulți cititori.

Îl învălui o atmosferă aerisită, ușor răcoroasă, care-l mai învigoră. Se îndreptă spre cele două doamne.

— O, domnule profesor, așa devreme?

— Da, am astăzi liber și am zis să profit, să vă aduc „restanțele”, le-am ținut cam mult, apoi să-mi mai aleg câte ceva.

— Sigur, făcu cealaltă, am uitat, aveți liber azi!

— Da, nu vreau să mă laud, dar acum că am intrat și la doctorat, îmi prinde chiar bine.

Sergiu le înmână cărțile și o luă în dreapta, unde se deschidea perspectiva unor corpuri de bibliotecă imense, care ocupau întreaga încăpere.

Parcurs repede corpurile de bibliotecă destinate artelor, dreptului, filosofiei, științelor, psihologiei. Ajunse în spate, unde se aflau, despărțite de restul domeniilor printr-un culoar care ducea la mesele de lectură, câteva corpuri de bibliotecă aliniate, mustind de literatură universală.

Cât timp merse printre rafturi, avu din nou senzația că e într-un labirint și că-și pierde orientarea. Se opri la literatura rusă, chiar la Dostoievski, și privirea îi căzu asupra unui titlu anume, *Dublul*, singurul pe care nu-l citise.

Ar putea-o împrumuta și să o citească în weekend. Nu era atât de groasă, nu i-ar fi luat mult. Luă cartea, o deschise la întâmplare, la pagina 33. Începu să citească la nimereală: *Se simțea destul de rău, în capul lui domneau învălmășeala și haosul. Merse multă vreme tulburat prin cameră...* lectura curgea, traducerea mergea și ea, voia să știe mai mult, să intre în miezul acțiunii, și continuă: *în cele din urmă, se așază pe scaun, își sprijini fruntea în mâini și încercă să analizeze și să ia o hotărâre referitoare la situația...*

Se opri. Se întoarse de unde începuse lectura, și unde se întindea un spațiu alb, complet gol! Își spuse că ceva nu e în regulă.

Doar își amintea clar, citise până acolo exact acea propoziție care începea cu verbul *Se simțea* și continua cu *rău...* parcă era și cuvântul *destul* sau *prea*, dar era sigur că se continua cu *în capul lui stăpâneau* sau *domneau*, apoi, mai departe, cuvinte ca *haos* sau *învălmășeală*. Nu avea cum să se înșele. Era sigur de ce citise. Doar acea frază îl determinase să continue lectura.

Pe suprafața aceluia scurt, dar complet spațiu alb, se ivi o lucire.

Deschise cartea la altă pagină. Pagina 23, un final de capitol. Ultimul paragraf suna cam așa: *Doctorul ăsta prost își spuse...* dar

nici nu apucă să citească primul cuvânt, căci văzu cum literele își pierdeau treptat conturul, forma, se ștergeau în întregime, lăsând rândurile complet goale. Își aminti că citise cuvântul *doctorul*, care dispăru îndată ce fusese rostit în gând. Rămăsese doar... *ăsta prost își spuse...* cuvinte încercuite de spații albe ca de trupe inamice, cuvinte în stare de asediu.

Lăsă cartea. Își îndreptă privirea aiurea în jur, spre fereastră, apoi de-a lungul celorlalte rafturi, care i se păreau acum învăluite într-un aer plumburiu. Zidurile, mesele, celelalte persoane pur și simplu dispărură în acest deșert al rafturilor care supurau de litere și rânduri încinse, vâscoase.

N-are cum să fie posibil, e absurd, e cu totul aberant! își spuse în gând, drept consolare. Probabil că acele cuvinte nu au existat de la bun început. Doar se mai întâmpla să găsească în unele cărți care-i cădeau în mâini posibile scăpări din tipografie. Bun, și atunci cum de avusese senzația că totuși rostise acele cuvinte care dispăruseră-n neant?!

Își îndreptă din nou privirea ca un vârf de lance asupra cuvântului *ăsta*, din propoziția *ăsta prost își spuse...*, pe care-l rosti tremurând în gând, apoi cu vocea sugrumată. Și, când buzele încă nu lăsaseră aerului sunetul *ă*, sub ochii lui, sub privirea care văzuse destul de clar fenomenul, miracolul, nebunia, straniețatea, ridicolul... cuvântul se șterse treptat de pe pagină, cu tact parcă, făcându-i în ciudă, precum cel mai normal și banal lucru care trebuia, care era musai să se întâmple. Rămaseră, acum, doar *prost își spuse...* Aceste cuvinte neputincioase, înconjurate din ambele părți de gol, ca niște naufragiați pe o plută tot mai subțire, mai crăpată, în mijlocul paginii, unde albul supura. Iar ochii îl ardeau, privindu-l. Simțea că o ia razna... mîntea, otravă pentru creier...

Și, din miezul tulburării îi țâșni, ca un ser viperin, un gând de răzbunare, de sadism, care-l umplu de o poftă nebună de distrugere. Se apucă să citească încet, ca să aibă timp să savureze. Cuvintele *prost își spuse...* se ștergeau sub ochii săi, plus altele, de parcă o mână nevăzută pusese după fiecare literă un cursor invizibil și, pe măsură ce litera era pronunțată, în gând sau cu voce tare, aceasta dispărea, până când în mijlocul textului rămânea o gaură albă, cu reflexe întunecate, dar care, privind-o câteva secunde bune, te năucea, te hipnotiza, te chema în adâncul ei.

Cu privirea lividă, cu respirația sacadată și valuri de transpirație acide, începu metodic, uitându-se în toate părțile, să nu fie cumva urmărit, să ștergă la întâmplare un cuvânt de aici, alte două din altă parte; o frază dintr-un eseu, o propoziție scurtă de la începutul unui roman, un cuvânt din titlul unei cărți pe care o apucase la întâmplare. Merse apoi pe la alte rafturi și începu să ciuntească texte de Goethe, Camus, Schiller, Mann, Kafka, Wolfe, Lodge, Barnes, Ungaretti, Lampedusa, Marinetti, Eminescu, Coșbuc, Creangă, Caragiale, Aurbach, Blanchot, Bloom și alții.

La un moment dat, se opri brusc. Simțea că plutește de-a dreptul, stăpânit de un delir care îi provoca o stare asemănătoare cu cea a unei ejaculări intense, dureroase, dar, în acest caz, înălțătoare, eliberatoare.

În interiorul său, toată această avalanșă frenetică se stinse, lăsând în urmă un fum rece, țâșnind dintr-o adunătură de jar mohorât. Sfârșit de puteri, se îndreptă spre ieșire. Se opri să-și ia geanta, pardesiul, apoi salută în grabă și ieși repede. Oricum doamnele tocmai primiseră o comandă de cărți de la depozit și erau ocupate cu sortarea și aranjarea lor pe domenii. Nimeni nu-l observase ieșind, cu atât mai mult nimeni nu-i văzuse chipul congestionat, livid.

Coborî scările în fugă și doar când ajunse jos realizează, de parcă ar fi trecut când pe sub un duș rece, când pe sub unul arzător,

gravitatea sau absurdul situației. Ca să se liniștească, își spuse că totul făcea parte dintr-un vis, că încă nu se trezise și, brusc, îl cuprinse și mai tare spaima.

Și simți acest lucru și mai intens când paznicul, acum senin, cu chef de vorbă, îl salută și îi făcu cu ochiul. Îl avertiza, oare, în legătură cu ceva?

De un lucru era sigur. Nu visa în niciun chip. Se simțea prăbușit în mijlocul unei realități teribile, unde totul în jur căpătase aspectul unei subterane care se întindea la nesfârșit. Se opri brusc și o altă grijă, care căpăta chipul disperării, îl cuprinse când își aminti și realiză ce făcuse. Stricase atâtea cărți de valoare! Dacă îl văzuse cineva, doar erau camere peste tot, dacă urma să fie pus să plătească, să apară în presă, să fie condamnat pentru fapta lui atât de absurdă?! Stricase bunuri publice, faptă similară cu cea în care ar fi intrat într-un muzeu și s-ar fi apucat să scrie sau să scrijelească pe obiecte de sculptură, să urineze pe ele, să atace tablouri cu cerneală.

Privirea sa, întocmai ca un laser, ștersese încontinuu. Va sta puțin la aer, va aștepta să se liniștească, apoi se va întoarce să verifice dacă rândurile erau sau nu la locul lor. Încă își amintea ce titluri luase la mână, cât ștersese din acele pagini.

După ce stătu câteva minute afară, la intrarea în clădire, își luă inima în dinți, urcă din nou scările, devenind și mai agitat, mai ezitant. Totuși, într-un final, ajunse pe holul de la etajul 5 și intră. O singură doamnă mai era la birou.

— Ați uitat ceva?

— Da... niște foi... pe care scrisesem.

Încercă să nu se arate speriat, să se controleze, să se comporte normal, să nu atragă atenția. Nu stătu de vorbă, merse direct în spate. Fu cât pe ce să o răstoarne pe o domnișoară care îi ieșise în cale de după niște rafturi de filosofie, cu brațele pline de cărți. Își ceru

scuze fără să o privească. Auzi doar că îi șoptise încet că nu-i nimic, deși o speriasse, o făcuse să tresară și fusese cât pe ce să scape cărțile.

Ajunse în spate, merse la raftul de literatură rusă, unde, în criza de nebunie prin care trecuse, îndesase exemplarul din *Dublul* printre celelalte cărți, îndoindu-i copertile. Îl scoase, tremurând din tot corpul. Deschise la întâmplare. Totul părea în ordine, rândurile mici acopereau paginile, tiparul părea proaspăt. În fine, dădu paginile, cu inima de plumb. Da, asta era, pagina 23. Parcă izbit de o forță invizibilă, se dădu brusc un pas în spate, cât pe ce să se prăbușească peste corpurile celelalte de bibliotecă. Golul era acolo, strident, țipător, cât se poate de viu. I se păru acum că luase forma unui rânjet alb. Aerul devenise cețos. Se simți dintr-odată prins în tentaculele unei bezne albe care se mișca strivind întregul spațiu.

Continuă să citească de pe aceeași pagină. Efectul fu devastator. Într-un ritm alert, literele grăbite se prăbușeau în neant, ca acei păcătoși trași de draci, căzând de pe scara pictată pe zidul unei mănăstiri din nordul țării.

După lectura alertă, o pagină devenise complet albă. Textului parcă îi fusese amputat un organ. Se smintise. Îl apucă disperarea. Se lăsă în josul rafturilor, cu fața în palme. Nu mai putea să citească, era blestemat. Privirea îi devenise un instrument demonic. Cuprins de o resemnare grea, nu-i păsa dacă cineva îl surprindea în starea în care se afla. Își spuse că avea să mai producă astfel de pagube. Urma să nu mai privească pe nimeni și nimic. Privirea lui putea deveni letală. Nu avea rost să mai verifice și celelalte titluri. Nu avea rost să încerce să fie sadic.

Părăsi biblioteca, distrus, simțindu-și mintea cumplită otrăvită pentru creier și nu numai.

3. Stropi de igrasie și de beznă

Se afla în fața laptopului. Deschisese un document Word, își făcuse o cafea, încerca să se liniștească, deși, după cele întâmplute, își simțea tâmplele ca niște tobe în care nervii săi, întinși la maximum, băteau isterici, încontinuu și tot mai puternic.

Era după-amiaza acelei zile ciudate. După ce ajunsese de la bibliotecă, Sergiu nu mai fusese în stare de nimic. Venise direct acasă, făcuse un duș rapid, având senzația că trebuia să-și dea jos nu doar hainele, ci să iasă din propria piele. Aceași senzație îl mai încercase atunci în copilărie când, într-o după-amiază ploioasă, tatăl său îl trezise din somn trântind ușa, după ce îi vorbise mamei lui cu voce ridicată. Treaz de-a binelea, ieșise, se îndreptase spre toaletă, doar că se oprise brusc în dreptul ușii deschise de la camera de zi.

Ai lui, la începuturi, până să se nască el și mult după aceea, fuseseră nici foarte înstăriți, dar nici săraci lipiți. Însă până și pe el, cel de la acea vârstă, îl uimea și-l intriga că nu aveau mai multe mese, scaune, tacâmuri, că erau nevoiți, în acel bloc în care trăiau, făcut parcă tot din mucegai și igrasie, să tot umble încolo, încoace, să ceară, să împrumute unele sau altele, mai ales când le veneau multe rude și se înghesuiau cu toții în bucătăria strâmtă, atât de strâmtă încât nu de puține ori zărea fum ieșind printre crăpăturile înghesuiei de corpuri soioase, transpirate și puțind mai curând a mâhniri și-a beznă decât a urină.

Se opri în prag. Văzu că tatăl așternuse mai multe ziare pe jos, apoi ieșise puțin și se întorsese de îndată ducând în brațe, copleșit

de povară, un pește uriaș învelit în alte ziare, care îi alunecă dintre brațe, scăpă dintre foile ziarului ca dintr-o piele alburie și rece și se prăvăli jos. În toată acea după-amiază tatăl și mama lui nu făcuseră altceva decât să stea aplecați, tăcuți, și să-i tot curețe solzii întăriți, care prinseseră o pojghiță de igrasie și de beznă. Copilului i se părea că luau solzii cu unghiile, căci nu văzuse vreun cuțit sau alt obiect de curățat în preajma lor.

Din ochii peștelui, umflați și lucioși, de mărimea celor de bou, căscați sinistru, porneau două tuneluri ce se pierdeau în adâncul aceluia trup creat parcă doar din secreții și viscere gelatinoase. Două tuneluri cât trupurile a doi pui de șarpe. Plini de-o acreală întunecată.

Solzii lui ajungeau în toate direcțiile. Stropi de igrasie și beznă-i preschimbară mintea într-un săpun plin de otravă care avea să-i șteargă memoria, cugetul.

La un moment dat, ochii peștelui ieșiră din orbite, plutiră-n aer câteva secunde, apoi se contopiră și formară trupul călduț-purulent al unui duh obez al lenei, care se îndrepta în direcția sa, zburând cu aripi de molie. Atunci, Sergiu o luă la fugă și dispăru din cadrul ușii. Nu-și mai întoarse privirea spre părinți, mult prea preocupați cu tăierea și curățarea peștelui. Alerga de mâncă pământul pe coridorul aceluia apartament încremenit în duhoare și resemnare râncedă, care se lungea la nesfârșit. Dintr-odată, pe spate simți atingerea unui vârf de gheară. Nu întoarse capul. Voia să ajungă cât mai departe, să-și piardă urma, numele, să nu mai vadă pe nimeni. Să ajungă la baia lui, strâmtă și ea, dar luminoasă, încărcată de energii de spumă și săpun, din care ieșeau bule multicolore și era tare bine. O atmosferă astenică, cu gust de vată dulce. Și când, într-adevăr, ajunse în acea baie, își dădu jos toate hainele. Voia până și de piele să scape definitiv.

Reîntors din amintiri, veni, trase jaluzeaua și deschise geamul. Aerul călduț și rumen pătrunse în cameră, aducând un suflu intens, revigorant. Părea o după-amiază de mai, nu de martie. Își activă conturile de Facebook, Instagram, prefăcându-se că totul e în ordine. Voia să amâne cât mai mult momentul crucial. De aceea, intră pe niște pagini, urmări postări, răspunse unor prieteni în privat, se uită cu atenție pe site-urile de știri, să vadă dacă nu se anunțase nimic ciudat astăzi prin lume. Însă totul părea ca de obicei, puhoiuri de știri legate de învățământ, educație, armată, greve ale foamei, confesiuni, nimic special. Dar nu se mai uită peste toate încă o dată, de teamă să nu vadă cât și ce ștersese.

Mai derulă așa, pagină după pagină, dar i se părea că se derulează pe sine, într-un gol ce-și deschidea tentaculele, simțindu-i răsuflarea sepulcrală. Închise dintr-odată toate paginile. Deschise un document Word, îl salvă pe ecran cu un titlu derizoriu, își încordă mușchii, își mișcă degetele, închise și deschise ochii și se apucă să tasteze cuvinte aiurea. Se opri brusc, scrisese în jur de zece cuvinte. Aproape că umpluse un rând. *Mâine am ore multe, voi aștepta sfârșitul să pot citi...* și acolo se opri. Un sentiment de ușurare îl cuprinse de îndată. Se foi pe scaun, luă o gură de cafea și, când să scrie mai departe, literele cuvintelor deveniseră parcă palide, pe cale să se șteargă, negrul lor se scurgea deja pe pagina electronică, în valuri. Îl cuprinse din nou disperarea.

Se uită spre fereastră, i se păru că cineva îl urmărește de după perdea.

Îi venea să-și smulgă părul din cap. Închise laptopul, apoi se prăbuși cu capul în palme.